

### Borbély Károly A Föld című sorozatáról

Nincs kellemesebb dolog – képzőművészeti, azazhogyző képzőművészeti kritikusilag – a produkciósztétikai materializmusnál. Csupán ennyire „anyagelvű” ugyanakkor a normálisabbja, azazhogyző „technicista” csak igazából (e téren), nem pedig csúnya materialista (filozófiai síkon). Azt vallani ugyanis, hogy a technika, a megcsináltság (jellege), a megalkotottság, a sikerültség (a) minden a képzőművészetben: épeszű, egyszersmind diadalmas *értelmezői szigorúság!* Igen, az anyag technikája, elrendezettsége, strukturálódása *satöbbije*, mindörökké.

S ez a szigorú „diadalom” Borbély Károly művészete kapcsán, legelsősorban is *A Föld* című sorozatáról jut éppen most az eszembe. IS, reményeim szerint stílszerűen, mert hát Borbély Károly munkái, munkásságának szeletei így vagy úgy mind vallásos, vagy legalábbis vallásközeli dolgok. Szabadon értve ugyan, de mégiscsak ilyenféle indíttatású entitások, *tulajdonképpen* keresztények. Túlságosan hangzatos kijelentésnek tetszhet ez, de végigpillantva az anyagon látható mindjárt az is, milyen hatalmas, pontosabban nagyszabású önkéntelenségi vagy elrendezettségi MODUL van működőben *errefelé*, és ez minden sokrétűsége ellenére monumentálisan egyszerűsíti önmagát. Hagyomány *ő*, klasszicitás, kvázi arany metszés akár, egyszersmind újítás, modernség, eredetiség, merészség, frissesség. Annyiban tehát a mostani látvány és az általános tapasztalat vonatkozásában is feltétlenül „megegyezhetünk”, hogy Borbély Károly *valóban* biblikus művész. Legalábbis biblikus. Eligazító címke ténykedésével kapcsolatban ezért lehet bár a TOTALITÁS fogalma, mindazonáltal éppen hogy nem a lukácsi! Képletes és konkrét lexikonunkat vele kapcsolatban olyan helyen kel felütnünk, ahol ez áll: evangélium és esztétikum. Ahol is, természetesen, ama evangélium pontosabban-pontatlanabban nézve pusztán szöveg, netán egyszerűen scriptum. Scriptura, Írás. Írás a falon. Kép, képsor. Képnyelv, képszöveg. Memento. „Mégmértél...” Műfajilag afféle *menetekel*.

Mivel pedig ilyen műfaj hivatalosan nem létezik, ezért hozzá kell tenni: mindaz, ami ebben az anyagban látható, *mindössze* – ámbár ez nem éppen kevés – egyetlen, összefüggő történet kíván lenni. A Földgolyóbis sztorija így meg úgy, de annak aztán teremtés-, alakulás- és (apokaliptikus játszódású) pusztulástörténete is: jósolva, figyelmeztetve és elővételezve. Pontosán ennyi, mégpedig a festészet – mi másainak: *képeinek* stáció-objektum-jellegéből következően egy, a modernül mechanizálódott kultúrában nyilván folyamatközégeként felfogható „film” megállított, kimerevített, ha tetszik: kiragadott kvázi-kockáiba szétszórva, e kockák együtteseként létezve. Amúgy sajátos és különféle, változatos eljárásokkal

megalkotva: többek között olajnyomatok, komputergrafikák megjelenítési/reprezentációs milyenség-, vagyishogy minőségindexeivel ellátottan. Akár egyenest technicistán is, abban az értelemben, hogy alapvetően lehet érezni a kozmikus hatásúan, világűr-hangulatúan, galaktikus ihletettséguen egymásra következő-rakódó fénykép-stilizációk, sejtelmesen pszeudo-fotografált planéta-imágók mögött (a valóságban *fölött!*) a nyomókorong mesteri-mesterségi plaszticitását. A színek kenődése, a tónusok és árnyalatok átmenetei szinte skálásorként írhatók le, ragadhatók meg. Nyilvánvaló: a *készülés*, a *készítés* kézművessége és a projektum globális ötletessége együtt adja bennük az alkotóművész kreativitását, egyáltalán *művészetét*. A szaktudás eszközkészletének működése Borbély Károly jelen sorozatának darabjai esetében megrázó, megejtő, tiszteletet parancsoló módon nyilvánvaló. Jóformán a néző szeme előtt zajlik a formálisan talán nem túl bonyolult, ám jócskán átszellemített, nyilvánvalóan tudatos, átgondolt, igényesen reflektált munkafolyamat – s szinte továbbra is! Tehát mintegy lezárulása után nemkülönben. Fizikailag hihetetlenül erős önléteket, impulzusokat kínál, komoly érzékletességgel van megáldva e létesülés-keresztmetszetek önkéntelen saját-dokumentációja.

Közelebről, mintegy „tartalmilag” szemlélve az egészet, azaz ténylegesen elbeszéléssé fordíthatva *A Föld* című sorozatot, ismételten rögzíteni kell, hogy a technikai és jelközegbeli átalakulások, váltások már maguk is messzemenően alakítják *a mesét*. Főleg mivel a mese bizonyos pontjait felismerhetőségükkel kitüntetik. Már mint annak a mesének a részleteit, amely a teremtéstörténettől a bolygó és az emberiség nagy állomásain (többnyire megpróbáltatásain) keresztül (amilyen például a Vízözön) egészen az Apokalipszis lapjain beígért pusztulásig, fajunk kozmikus kitolódásáig (utópikus expanziójáig), a Földvesztésig, de egyébként akár az elragadtatásig, nembeliségünk isteni/angyali kódoltságáig terjed. Technikai, azaz formszervező elem vagy effekt pedig ebben a képiségben – esetleg filmben vagy vizuális narrációban – eme angyalok szövege, verbális narrációja! S hogy esetenként mit mondanak, az esetenként képcímnek az Írásból származó idézetként dokumentált kijelentésegysége... Példának okáért így hangozhat: „... elpusztítjuk ezt a helyet.” Kemény!

Kemény kijelentés, de annál inkább inspiratív. Hiszen interakcióra, beavatkozásra, részvételre hív fel. Léván nem reménytelen talán mégsem az egész ügy, adódik némely csillagkapu, *csak bújjatok rajta!*, merthogy van kimondottan „Csillagkapu” című kép is.

És van: csillag. És főként van: *remény*.

*Zsávolya Zoltán*